

GAZDASÁGI FEJLETTSÉG, GAZDASÁGI NÖVEKEDÉS

1. A gazdasági fejlettség mérése

A gazdasági fejlettség mérésére az egyik leggyakrabban használt mérőszám az országban megtermelt 1 főre jutó jövedelem.

Egy ország jövedelmének meghatározása kétféleképpen lehetséges:

- a) **bruttó hazai termék** (Gross Domestic Product - **GDP**) mérése: egy ország GDP-je az **ország területén** egy naptári évben megtermelt illetve létrehozott termékek és szolgáltatások piaci áron számolt összértékét fejezi ki;
- b) **bruttó nemzeti termék** (Gross National Product - GNP): egy ország GNP-je az országban **állampolgárai és bejegyzett vállalatai** (azaz rezidensei) által egy naptári évben megtermelt illetve létrehozott termékek és szolgáltatások piaci áron számolt összértékét fejezi ki.

A két mutató közötti **különbség** tehát abban rejlik, hogy a **GDP számbavételénél a területi elv érvényesül**, míg a GNP elszámolásánál a **rezidens-elv**.

A GDP-ből a GNP a következőképpen határozható meg:
bruttó hazai termék

+ rezidensek által külföldön megtermelt jövedelmek

- nem rezidensek által belföldön megtermelt jövedelmek

= **bruttó nemzeti termék**

Egy ország gazdasági fejlettségét (szegénységét vagy gazdagságát) tehát leggyakrabban az egy főre jutó GDP-vel illetve az egy főre jutó GNP-vel szokták jellemezni.

2. E mutatók alapján a Világbank az országokat csoportokba sorolja:

- a) **alacsony jövedelemszinttel** rendelkező országok:
 - az egy főre jutó GNP ebben az ország-csoportban átlagosan 380 USD körül van (80 és 725 USD között helyezkednek el az egyes országok).
 - Ide tartoznak a világ legszegényebb országai.
- b) **közepes jövedelemszinttel** rendelkező országok:
 - itt azok az országok találhatók, ahol az GNP/fő 726-8955 USD között van.
 - Mivel ez a csoport a legnépesebb, így a Világbank **alacsonyabb és magasabb fejlettségű alcsoportokat** hozott létre
 - ez utóbbiba tartozik Magyarország is, 3840 USD egy főre jutó GNP-vel.
- c) **a magas jövedelmű** országok
 - az egy főre jutó GNP átlagosan 23420 dollár.
 - a Föld legfejlettebb országai tartoznak ide

Önmagában ezeket a mutatókat vizsgálva is szembevetendő, hogy a Földön **szélsőséges egyenlőtlenségek uralkodnak** az egyes országok között.

A gazdasági fejlettségnek **számos egyéb mutatója** lehetséges, pl.:

- **születési és halálozási ráták,**
- az **energiafogyasztás** mértéke,
- az 1000 főre jutó **telefonok** száma
- **egészségügyi** mutatók (1000 főre jutó orvosok, mentőautók száma stb.)

Ezek a mérőszámok is az **egy főre jutó jövedelemhez hasonló eredményeket hoznak** (tehát például az energiafogyasztás a nagyobb GDP-jű országban lesz nagyobb, és a 10 ezer lakosra jutó orvosok száma is a fejlettebb országban több).

3. A gazdasági növekedés

Szintén a gazdaság fejlettségi szintjére utal az ország gazdasági növekedése.

- Egy ország gazdasági növekedése azt mutatja meg, hogy **egy év alatt reálértelemben mennyivel növekszik az országban megtermelt érték.**
- A reálértéken számolásra azért van szükség, mert **ha egy országban folyamatosan növekednek az árak** (tehát infláció van), úgy az előállított javak **pénzben kifejezett értéke ugyan nő, de valós értéke nem,** tehát az infláció kiszűrése nélkül számolt GDP/GNP nem ad megfelelő képet.
- A GDP illetve GNP növekedési üteme egy adott időszakban (feltételezve, hogy nincs infláció) a következőképpen számítható:

$$\frac{\text{a GDP növekedés a vizsgált időszakban}}{\text{a vizsgált időszak első évében megtermelt GDP}} \times 100 = \text{GDP növekedési üteme (\%-ban)}.$$

- Ha az **éves átlagos növekedést** akarjuk megkapni, akkor az eredményt el kell osztani a vizsgált időszak éveinek számával.
- Általában igaz, hogy a **gazdasági növekedés üteme a kevésbé fejlett országokban nagyobb, mint a fejlettebb országokban.**
- Oka: a fejlett országokban ugyanis a **fejlettség magas fokáról már nehezebb egy következő fokra jutni,** míg a szegényebb országok (amennyiben rendelkeznek a megfelelő erőforrásokkal) könnyebben produkálnak magasabb növekedési ütemet.
- Azt a folyamatot, amelynek során a fejletlenebb országok gazdasági növekedése nagyobb ütemű, mint a fejletteké, **felzárkózási folyamatnak** nevezzük.

